

Суріна Ганна – кандидат філософських наук, старший викладач кафедри українознавства і суспільних наук Миколаївського національного аграрного університету

ПРИКЛАДНІ ТА ПУБЛІЧНІ ГУМАНІТАРНІ НАУКИ ДЛЯ АГРАРНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Досліджено такі напрями сучасного викладання, як Applied / Public Humanities (прикладні та публічні гуманітарні науки), орієнтовані на специфіку українських аграрних ЗВО. Доведено, що запровадження в освітній процес таких курсів сприятиме формуванню фахівців аграрної справи, орієнтованих не лише на спеціальні профільні знання, а й на широке коло гуманітарних цінностей, притаманних аграрній справі в Україні.

Applied Humanities (прикладні гуманітарні науки) та Public Humanities (публічні гуманітарні науки) — це сучасні підходи, які поєднують класичні гуманітарні дисципліни (історія, філософія, культурологія, етика, комунікація, соціологія тощо) з практичним застосуванням у конкретних галузях, зокрема в аграрній сфері. Ці підходи є поширеними в університетах розвинутих західних країн, досвід яких є корисним для ЗВО аграрного спрямування України.

Для здобувачів вищої освіти аграрних університетів (агрономія, ветеринарія, агроінженерія, екологія, менеджмент у АПК тощо) ці напрями стають все більш актуальними, оскільки допомагають вирішувати не тільки технічні, а й соціальні, етичні, комунікаційні та культурні виклики сучасного сільського господарства.

Постає питання – чому це корисно саме для майбутніх аграріїв? Сільське господарство наразі – це не лише технології та біологія, а й взаємодія з людьми (фермери, громади, споживачі, політики, активісти). Сучасними викликами у цій сфері постають загальнолюдські проблеми: зміна клімату, продовольча безпека, біоетика, сталий розвиток, сільський туризм, брендинг локальних продуктів, конфлікти інтересів у земельних відносинах. Роботодавці агрохолдингів, кооперативів, органів влади все частіше шукають фахівців, які вміють не тільки вирощувати, але й пояснювати, переконувати, працювати з громадськістю, створювати наративи.

Напрямами Applied / Public Humanities, адаптованих до аграрної сфери можуть стати такі теми, як:

1. Agricultural Humanities / Rural Humanities – вивчення історії сільського господарства, культури села, філософії землі, відносин «людина–природа–технології». Так, у Cornell University (США) розвивається напрям Rural Humanities на базі спадщини філософа аграрного життя Ліберті Хайд Бейлі

(Liberty Hyde Bailey, 1858-1954), який був ерудитом, засновником і першим президентом Американського садівницького товариства [6].

2. Plant Studies – екологічна гуманітаристика рослин. В цьому напрямі вивчається культурне, історичне та етичне значення рослин, фітокультур, урбаністичного озеленення. Наприклад, University of Arizona випускає бакалаврів прикладних гуманітарних наук зі спеціалізацією на рослинництві [5].

3. Rural Leadership & Renewal emphasis – напрям розвитку лідерства в сільських громадах, відродження сіл, соціальне підприємництво в АПК, електронний бізнес для фермерів. Цей напрям також успішно розвивається в університеті Аризони [2].

4. Agricultural Communication / Applied Agricultural Communication – напрям комунікації в агробізнесі, PR для аграрних компаній, робота з медіа, просування органічної продукції. Прикладом розвитку в цьому напрямі є University of Minnesota Crookston [1].

Також перспективними можуть бути такі аспекти гуманітаристики в аграрній сфері, як:

5. Етика в агровиробництві (Agroethics, Bioethics in Agriculture), яка аналізує етичні питання, пов'язані з ГМО, використанням пестицидів, благополуччям тварин, справедливою торгівлею тощо [3].

6. Публічна історія аграрного сектору, яка займається музеєфікацією сільської спадщини, аграрним туризмом, дослідженням локальних брендів в якості культурної спадщини (наприклад, гуцульська бринза, подільські сири тощо) [4].

Як вкладання Applied/Public Humanities може виглядати в українських аграрних університетах? В Україні класичні гуманітарні дисципліни (філософія, історія України, соціологія, іноземна мова, політологія) є обов'язковими в аграрних ЗВО, але вони часто залишаються «загальними».

В Україні поки що немає окремих програм «Agricultural Humanities», але близькі теми є [7]:

- на курсах з **сільського розвитку** (rural development), **аграрної політики, екологічної етики** в НАУ, ЛНАУ, СНАУ, Уманському НУС;
- проєктах **публічної історії** села (наприклад, через музеї просто неба, ГО типу «Мережа збереження культурної спадщини»);
- ініціативах **Slow Food Україна, Екодія, ГО «Земля»**, де гуманітарний підхід (етика, культура їжі, справедливість) поєднується з проблемами агровиробництва.

Можливими кроками до запровадження Applied/Public Humanities можуть стати:

- Вибіркові курси / мікромасштабні: «Комунікація в агробізнесі», «Етика та сталий розвиток в АПК», «Сільський розвиток та громадська участь», «Аграрна культура та брендинг територій».

- Проектна робота: студенти-аграрії разом з соціологами / культурологами роблять реальні проекти (наприклад, розробка бренду для кооперативу, просування агротуризму в селі).

- Партнерство з НГО (наприклад, «Екодія», «ГО «Земля», «Slow Food Україна»).

- Інтеграція в спеціалізовані програми: агроном + комунікація, ветеринар + біоетика, менеджмент АПК + публічна політика.

Отже, запровадження Applied/Public Humanities в ЗВО аграрного спрямування сприяє становленню здобувачів вищої освіти з «технократів», які знають, як виростити врожай і виготовити агропродукт, на фахівців, які вміють зробити так, щоб суспільство цей врожай і агропродукт цінувало, купувало і захищало.

Література

1. Applied Agricultural Communication Studies Online. Agriculture and Natural Resources Department. URL: <https://crk.umn.edu/academics/applied-agricultural-communication-studies/online>

2. Humanities and Social Sciences Communications.

URL: <https://communities.springernature.com/badges/humanities-and-social-sciences-communications>

3. Intersecting Perspectives.

URL: <https://www.morningside.edu/academics/undergraduate/agricultural-humanities>

4. Meaningful engagement in local food systems: a human rights-based toolkit for transforming food systems in Europe. (2024).

URL:

https://www.fian.org/files/is/htdocs/wp11102127_GNIAANVR7U/www/files/ENGLISH_TOOLKIT_FOR%20LAYOUT_Mapping%20local%20food%20policies%20and%20public%20participation%20in%20Europe_PENDING.pdf

5. Rural Leadership & Renewal. URL: <https://pah.arizona.edu/undergraduate/emphases/rural-leadership-renewal>

6. Rural Humanities Cornell University. URL: <https://rural.as.cornell.edu/>

7. Shoshanah Inwood (2025). Finding our place in public scholarship. *Agriculture and Human Values* 42(1):1-7 DOI:10.1007/s10460-024-10691-z